

BỆNH ĐẠO ÔN HẠI LÚA VÀ BIỆN PHÁP PHÒNG TRỪ

Bệnh đạo ôn là một trong những bệnh phổ biến và gây hại lớn nhất ở các nước trồng lúa trên thế giới. Bệnh phát sinh trong suốt quá trình sinh trưởng và phát triển của cây lúa, nhưng biểu hiện rõ nhất là thời kỳ lúa đẻ nhánh (*bệnh đạo ôn lá*) và thời kỳ vào chắc (*bệnh đạo ôn cổ bông*).



Ruộng lúa bị nhiễm bệnh đạo ôn

1. Triệu chứng bệnh đạo ôn hại lúa

Bệnh đạo ôn có thể gây hại ở tất cả các bộ phận phía trên mặt đất của cây lúa như: bẹ lá, lá, lóng thân, cổ bông, gié và hạt.

** Vết bệnh trên mạ:*

Vết bệnh trên lá mạ lúc đầu hình bầu dục nhỏ sau tạo thành hình thoi nhỏ hoặc dạng tương tự hình thoi, màu nâu hồng hoặc nâu vàng. Khi bệnh nặng, từng đám vết bệnh kế tiếp nhau làm cây mạ có thể héo khô hoặc chết.

** Vết bệnh trên lá lúa:*

Vết bệnh ban đầu là những chấm nhỏ màu xanh lục hoặc mờ vết dầu, sau chuyển màu xám nhạt. Sự phát triển tiếp tục của triệu chứng bệnh thể hiện khác nhau tùy thuộc vào mức độ phản ứng của cây:

- Trên các giống lúa miễn cảm: các vết bệnh to, hình thoi, màu nâu nhạt, có khi có quang màu vàng nhạt.
- Trên các giống chống chịu: vết bệnh là những chấm rất nhỏ, hình dạng không đặc trưng.
- Trên các giống có phản ứng trung gian: vết bệnh hình tròn hoặc hình bầu dục nhỏ, xung quanh vết bệnh có viền màu nâu.

*** Vết bệnh ở cổ bông, cổ gié và trên hạt lúa:**

- Trên cổ bông, cổ gié: triệu chứng là các vết màu nâu xám, cổ bông (cổ gié) hơi teo thắt lại. Nếu bệnh xuất hiện sớm thì bông lúa bị lép (hiện tượng bông bạc), nếu xuất hiện trễ khi hạt đã vào chắc thì gây hiện tượng gãy cổ bông.

- Trên hạt lúa: vết bệnh không định hình, có màu nâu xám hoặc nâu đen. Nấm ký sinh ở vỏ trấu hoặc bên trong hạt.



Trên lá



Trên cổ bông



Trên đốt thân



Trên cổ gié



Trên hạt



Gãy cổ bông

2. Nguyên nhân gây bệnh đạo ôn hại lúa

- Bệnh đạo ôn do nấm *pyricularia oryzae* Cav. et Bri gây ra (thuộc họ Moniliaceae, bộ Moniliales, lớp Nấm bất toàn).

- Bào tử phân sinh hình quả lê hoặc hình nụ sen, có từ 2-3 ngăn ngang.



Nấm đạo ôn sinh trưởng thích hợp ở nhiệt độ 25 – 28°C và ẩm độ không khí là 93% trở lên. Phạm vi nhiệt độ nấm sinh bào tử là 10-30°C, cường độ sinh sản bào tử nhanh và mạnh nhất ở nhiệt độ 28°C.

Bào tử nấm nảy mầm tốt nhất ở nhiệt độ 24 – 28°C và có giọt nước. Quá trình xâm nhập của nấm vào cây phụ thuộc rất nhiều vào nhiệt độ, ẩm độ không khí và ánh sáng. Ở điều kiện bóng tối, nhiệt độ 24°C và ẩm độ bão hòa là thuận lợi nhất cho nấm xâm nhập vào cây.

Nguồn bệnh của nấm đạo ôn tồn tại ở dạng sợi nấm và bào tử trong rơm rạ và hạt bị bệnh, ngoài ra nấm còn tồn tại trên một số cây cỏ dại khác.

3. Đặc điểm phát sinh và phát triển của bệnh

Sự phát sinh phát triển của bệnh đạo ôn phụ thuộc rất nhiều vào các yếu tố ngoại cảnh và mức độ nhiễm bệnh của giống lúa.

- Nấm đạo ôn ưa nhiệt độ tương đối thấp, điều kiện nhiệt độ từ 20 – 28°C, ẩm độ không khí bão hòa và thời tiết âm u nên bệnh thường phát sinh gây hại nặng nhất trong vụ lúa Đông xuân.

- Những giống nhiễm bệnh nặng (giống mẫn cảm) không những là điểm bệnh phát sinh ban đầu mà còn là điều kiện cho bệnh dễ dàng lây lan hàng loạt hình thành nên dịch bệnh trên đồng ruộng.

- Sử dụng giống nhiễm bệnh, gieo sạ dày, bón thừa phân đạm, ruộng thiếu nước, cỏ dại nhiều là điều kiện thuận lợi để nấm bệnh đạo ôn phát sinh, phát triển và gây hại nặng.

4. Biện pháp phòng trừ bệnh đạo ôn hại lúa

- Bệnh đạo ôn là loại bệnh gây hại nghiêm trọng, dễ phát triển nhanh trên diện rộng. Vì vậy, muốn chủ động phòng trừ đạt hiệu quả cao cần làm tốt công tác dự tính dự báo bệnh, thăm đồng thường xuyên để theo dõi và phân tích các điều kiện liên quan tới sự phát sinh của bệnh như: diễn biến yếu tố khí hậu thời tiết, tình hình sinh trưởng của cây, giống lúa sử dụng, phân bón, ...

- Biện pháp mang lại hiệu quả nhất là chọn giống kháng bệnh và xử lý hạt giống để tiêu diệt nguồn bệnh trước khi gieo (ngâm nước nóng 54⁰C trong 10 phút hoặc sử dụng các loại thuốc xử lý hạt giống).

- Gieo sạ mật độ hợp lý, bón phân cân đối, hạn chế bón phân đạm cao, đảm bảo cung cấp đủ nước và dinh dưỡng cho cây lúa sinh trưởng phát triển tốt, tăng sức chống chịu với bệnh.

- Khi phát hiện ổ bệnh trên đồng ruộng, tạm ngừng bón đạm và tiến hành phun thuốc trừ sớm và nhanh. Sử dụng một trong các loại thuốc BVTV để phun trừ nấm bệnh như: **Azoxystrobin** + **Difenoconazole** (Azotop 400SC, Amistar Top 325Sc, Help 400SC, ...), **Fenoxanil** (Taiyou 20SC, BN-Fepro 20SC, Headway 200SC, Naxanil 20SC, ...), **Tricyconazole** (Beam 75WP, Trizole 75WP, Bimusa 800WP,...), **Isoprothiolane** (Fuan 40EC, Fuji-One 40EC, Lumix 40EC, ...), **Mancozeb** (Dithane M-45 80WP, Forthane 80WP, ...).